

Våld, förtryck och heder – tidiga insatser för en trygg fritid

Redovisning av uppdrag att ta fram och sprida kunskapsunderlag med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck och på våldsförebyggande arbete till fritidsledare och andra yrkesverksamma som arbetar med ungas fritid

Slutrapport A2022/01652, A2022/01607 (delvis) (A2021/01300)

Innehållsförteckning

Förord.....	3
Sammanfattning.....	4
Inledning.....	5
Myndighetens uppdrag.....	6
Uppdragets insatser under 2021.....	7
Uppdragets insatser under 2022.....	7
Samlade slutsatser från tidigare uppdragsår.....	8
Bakgrund.....	8
Genomförande.....	9
Avgränsningar.....	9
Insatser.....	9
Kompetenshöjande insatser.....	9
Workshopserie – Ungas utanförskap och lösningar.....	9
Konferens – Våld, förtryck och heder – tidiga insatser för en trygg fritid.....	11
Mentorer i våldsprevention – Fritid.....	11
Samverkansdag Ungas delaktighet i demokratin – Tema Våld och Hedersrelaterat våld och förtryck.....	12
Materialframtagning och uppföljningar.....	13
Filmer – Ungas utanförskap och lösningar.....	13
Våld, förtryck och heder – att arbeta förebyggande i öppen fritidsverksamhet ..	13
Effektuppföljning – Rätt att veta! – Hedersrelaterat våld och förtryck.....	14
Spridningsinsatser.....	15
Samlingssida på MUCF:s webb om att arbeta våldsförebyggande för unga i öppen fritidsverksamhet.....	15
Fysiska och digitala föreläsningar.....	16
Riktat utskick, debattartikel och sociala medier.....	16

Resultat och analys	17
Kunskapsunderlaget har spridits	17
Kunskapen har ökat	17
Utbildningsinsatser har genomförts	18
Anpassa och sprida kunskapsunderlaget till olika yrkesgrupper inom ramen för ungas fritid.....	18
Civilsamhällets roll	18
Statsbidrag för att stärka lokal och regional samverkan med den öppna fritidsverksamheten	19
Samverkan sker idag sporadiskt och den öppna fritidsverksamheten lämnas utanför	19
Konsekvenser om förslaget om statsbidrag inte genomförs	20
Fortsatt kunskapsspridning om våldsförebyggande arbete	21
Behov av fortsatt kunskapsspridning om våldsförebyggande arbete	21
Konsekvenser om förslaget om fortsatt kunskapsspridning inte genomförs	21
Sprida kunskap om digitalt våld bland unga	22
Digitalt våld bland unga är ett växande problem	22
Konsekvenser om förslaget om att sprida kunskap om digitalt våld inte genomförs	22
Referenser.....	23

Förord

Ungas tillgång till meningsfulla och utvecklande fritidsaktiviteter är en viktig del i arbetet med att uppnå det ungdomspolitiska målet. Även FN:s konvention om barnets rättigheter lyfter fritiden som viktig och slår fast att alla barn har rätt till lek, rekreation, vila och fritid. Det finns flera anledningar till att barns och ungas tillgång till fritidsaktiviteter lyfts fram och betonas. Fritiden är viktig för den fysiska och psykiska hälsan och kan verka kompensatoriskt för de barn och unga som av olika anledningar möter svåra utmaningar i livet. En utvecklande och meningsfull fritid för unga är en stark skyddsfaktor som kan förebygga våld och utanförskap. Det är därför viktigt att de vuxna som möter unga har rätt kompetens och goda förutsättningar att bemöta ungdomarna utifrån de ungas situation och förmåga. Det är centralt att fritidsledare och andra yrkesverksamma som möter unga på deras fria tid står rätt rustade att kunna arbeta förebyggande och främjande.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har en instruktionsbunden uppgift att verka för ungas meningsfulla fritid och har sedan 2021 i uppdrag att ta fram och sprida kunskapsunderlag med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck och på våldsförebyggande arbete till fritidsledare och andra yrkesverksamma som arbetar med ungas fritid. Under 2023 har MUCF fortsatt arbetet med att sprida kunskap inom området och de uppföljningar myndigheten gjort indikerar att arbetet både har varit efterfrågat och uppskattat hos målgruppen.

Hedersrelaterat våld och förtryck kräver ökad uppmärksamhet och synlighet så att samhället kan förebygga och bekämpa det mer effektivt. Kunskaperna behöver öka bland yrkesverksamma. Att arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck är ett viktigt arbete som behöver ett långsiktigt engagemang från statens sida.

Växjö mars 2024

Lena Nyberg, generaldirektör

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Sammanfattning

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har haft regeringens uppdrag att ta fram och sprida ett kunskapsunderlag med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck och på våldsförebyggande arbete. Kunskapsunderlaget riktar sig till fritidsgårdschefer, fritidsledare och andra yrkesverksamma som utanför skolväsendet arbetar med ungas fritid.

Syftet med insatserna har varit att sprida kunskap och bidra med metodstöd till yrkesverksamma som möter unga på deras fritid så att de känner sig trygga att jobba med våldsförebyggande arbete.

Den här redovisningen redogör för genomförd verksamhet under 2023 och sammanfattar det myndigheten har arbetat med mellan åren 2021–2022.

Under 2023 har myndigheten genomfört bland annat följande insatser:

- Workshopserien Ungas utanförskap och lösningar.
- Konferensen Våld, förtryck och heder – tidiga insatser för en trygg fritid.
- Utbildat fritidsgårdschefer och fritidsledare i det våldsförebyggande programmet MVP (Mentors Violence Prevention) Fritid.
- Genomfört samverkansdag ”Ungas delaktighet i demokratin – Tema Våld och Hedersrelaterat våld och förtryck”.
- Utformat material om våldsförebyggande arbete inom öppen fritidsverksamhet.
- Genomfört en effektuppföljning av webbutbildningen ”Rätt att veta! – Hedersrelaterat våld och förtryck”.
- Spridit kunskapsunderlaget om våldsförebyggande arbete. Spridningsinsatserna har skett genom digitala och fysiska föreläsningar, riktade utskick och via sociala medier.

Insatserna som genomförts inom uppdraget har varit eftertraktade och uppskattade. MUCF bedömer utifrån uppföljningarna att insatserna har haft goda effekter i det våldsförebyggande arbetet för yrkesverksamma som möter unga på deras fritid.

Det våldsförebyggande arbetet på arenan ungas fritid behöver dock vara långsiktigt och uthålligt. Myndigheten föreslår därför att

- MUCF får i uppdrag att fördela statsbidrag för att stärka lokal och regional samverkan med den öppna fritidsverksamheten.
- MUCF får fortsatt uppdrag att ta fram, uppdatera och sprida kunskapsunderlag om hedersrelaterat våld och förtryck och våldsprevention i öppen fritidsverksamhet.
- MUCF får i uppdrag att sprida kunskap om digitalt våld till vuxna som möter unga på deras fritid. Myndigheten ska även utforma och sprida stödmaterial inom området som kan användas på arenan ungas fritid.

Inledning

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor är en statlig myndighet som tar fram och sprider kunskap om ungas levnadsvillkor och civilsamhällets villkor. Alla barn och unga har rätt till en trygg uppväxt fri från våld. Att stärka skyddet av barn och unga är prioriterat och ett arbete som behöver drivas på många olika områden.

Sedan 2017 finns en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor som är styrande för regeringens arbete. Där ingår insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld samt prostitution och människohandel. Strategin omfattar även hbtqi-personers och mäns utsatthet för våld. Regeringen har gett flertalet myndigheter i uppdrag att bekämpa våldet och förtrycket.

MUCF har under 2021–2023 på olika sätt arbetat för att stärka fritidsledare och yrkesverksamma inom fritiden som direkt möter barn och unga som växer upp i en hederskontext. Hedersrelaterat våld och förtryck innebär att människor begränsas i sina liv och utsätts för påtryckningar och våld som syftar till att upprätthålla familjens kontroll över individen. Personer som utsätts för denna form av våld och förtryck är en utsatt grupp. Hedersrelaterat våld och förtryck kräver ökad uppmärksamhet och synlighet så att samhället kan förebygga och bekämpa det mer effektivt. Hedersrelaterat våld och förtryck innebär också särskilda utmaningar. Det gäller både för möjligheterna att upptäcka och ge stöd och skydd samt i fall där någon misstänks eller åtalas för brott. Kunskaperna behöver därför öka bland yrkesverksamma, eftersom hedersrelaterat våld och förtryck kan kräva en annan typ av insatser än i fall där heder inte är en faktor.

Myndighetens uppdrag

MUCF har sedan 2021 haft i uppdrag av regeringen att ta fram och sprida ett kunskapsunderlag med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck och på våldsförebyggande arbete.¹ Kunskapsunderlaget riktar sig främst till chefer inom öppen fritidsverksamhet samt förtroendevalda.

Uppdragets mål är att

- sprida kunskapsunderlaget till fritidsgårdschefer, fritidsledare och andra yrkesverksamma som arbetar inom ungas fritid och som möter unga som utsätts eller riskerar att utsättas för begränsningar, kontroll och/eller våld.
- öka kunskapen om hur fritidsledare och andra yrkesverksamma inom ungas fritid kan arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck och våldsförebyggande arbete inom ungas fritid.
- anpassa och sprida kunskapsunderlaget till olika yrkesgrupper inom ramen för ungas fritid utöver fritidsledare i öppen fritidsverksamhet.
- genomföra utbildningsinsatser utifrån kunskapsunderlaget, gärna i samverkan med civilsamhällesaktörer.

Uppdraget har genomförts med utgångspunkt i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet. Uppdraget har också haft ett funktionshinder- och ett hbtqi-perspektiv i sitt genomförande.

Uppdraget har genomförts tillsammans med Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (NCH)² vid Länsstyrelsen i Östergötlands län.

---

¹ Arbetsmarknadsdepartementet, 2021

² Tidigare Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck

Uppdragets insatser under 2021

Inom uppdraget genomfördes följande insatser under 2021:

- Genomfört en kunskapssammanställning om hedersrelaterat våld och förtryck och våldsprevention i öppen fritidsverksamhet. Kunskapssammanställningen bestod av två delar, en kunskapsöversikt av aktuell forskning och kunskap och en enkät- och intervjustudie av kunskapsläget om våldsprevention inklusive hedersrelaterat våld och förtryck i den öppna fritidsverksamheten.³
- Påbörjat arbetet med rapporten ”Utanförskap och unga – En socioekonomisk analys av värdet av främjande öppen fritidsverksamhet för unga”.⁴ Rapporten färdigställdes 2022.
- Givit uppdrag till Riksidrottsförbundet om våldsförebyggande arbetet inom den breda idrottsrörelsen. Uppdraget redovisades 2022.⁵

Uppdragets insatser under 2022

Inom uppdraget genomfördes följande insatser under 2022:

- Utformat metodstöd för att förebygga och upptäcka våld inom öppen fritidsverksamhet.
- Utformat metodstöd för att motverka och upptäcka hedersrelaterat våld och förtryck inom öppen fritidsverksamhet.
- Påbörjat arbetet med en effektuppföljning av webbutbildningen ”Rätt att veta! – Hedersrelaterat våld och förtryck”. Utbildningen är en del av metodstödet för att motverka och upptäcka hedersrelaterat våld och förtryck inom öppen fritidsverksamhet. Effektuppföljningen färdigställdes 2023.
- Genomfört en workshopturné i Göteborg, Luleå och Malmö för att sprida rapporten ”Utanförskap och unga – En socioekonomisk analys av värdet av främjande öppen fritidsverksamhet för unga”.⁶

Olika former av kompetenshöjande insatser och spridningsinsatser har ägt rum inom ramen för uppdraget både år 2021 och 2022.

---

³ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, 2022

⁴ Nilsson Lundmark E. & Nilsson I., 2022

⁵ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, 2022

⁶ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, 2023

Samlade slutsatser från tidigare uppdragsår

De samlade slutsatserna från tidigare delrapporter visar att den öppna fritidsverksamheten har potential att utvecklas inom det våldsförebyggande arbetet. Kunskapssammanställningen från 2021 framhåller kommunernas behov av stöd gällande bland annat kompetenshöjande insatser och ekonomiskt bidrag. Ett tydligare samverkansuppdrag mellan öppen fritidsverksamhet, skola, socialtjänst, polis och det civila samhället efterfrågas också. Insatser som på sikt kan stärka ungas rätt till en meningsfull och utvecklande fritid och ett liv fritt från våld och förtryck.⁷

I tidigare delrapporteringar från uppdraget har MUCF presenterat förslag och bedömningar som bygger på ovanstående kunskap tillsammans med MUCF:s tidigare kunskap och erfarenhet av arbetet med öppen fritidsverksamhet. I denna slutrapport redovisas hur uppdraget har genomförts med fokus på år 2023 och vad uppdraget resulterat i. Avslutningsvis ger MUCF sina förslag på insatser inför ett eventuellt kommande uppdrag.

Bakgrund

Unga i åldern 16–24 år är den grupp i samhället som är mest utsatta för våld. Pojkar är i större utsträckning utsatta för fysiskt våld och flickor är i större utsträckning utsatta för sexuellt våld och våld i nära relationer.⁸ Våld är något som många gånger kan förebyggas. En utvecklande och meningsfull fritid är till exempel en stark skyddsfaktor som kan förebygga både våld och utanförskap. Såväl den öppna fritidsverksamheten som idrott- och kulturaktiviteter kan vara viktiga delar i ett brett våldsförebyggande arbete.

Vikten av trygga sammanhang och mötesplatser beskrivs särskilt som viktiga från unga hbtq-personer samt unga med utländsk bakgrund, funktionsnedsättning eller tillhörighet i nationella minoriteter.⁹ Detta är grupper som utsätts för mer våld än unga generellt.¹⁰ Verksamheter som vänder sig till unga på deras fritid kan vara ett ställe där unga kan bygga tillitsfulla och trygga relationer med vuxna. Den potentiellt nära och stödjande relationen betyder att den som arbetar inom dessa verksamheter kan få kännedom om ungas utsatthet av till exempel hedersrelaterat våld och förtryck på ett annat sätt än andra vuxna.

I kunskapssammanställningen som MUCF genomförde 2021 inom öppen fritidsverksamhet framkommer det att personalen vill ha mer kunskap kring våldsförebyggande arbete och hur de ska agera om våld upptäckts. Kunskap som de vill ska förmedlas genom workshoppar med diskussion kring fallbeskrivningar. Önskemål är också att kunskapsförmedlingen ska genomföras på plats i öppen fritidsverksamhet och att alla anställda ska delta.¹¹ MUCF har bland annat utformat metodstöden för våld till målgruppen fritidsgårdschefer utifrån de insikter som kunskapssammanställningen påvisade.

---

⁷ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2022

⁸ Brottsförebyggande rådet, 2023

⁹ Folkhälsomyndigheten & Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2023

¹⁰ Brottsförebyggande rådet, 2021

¹¹ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2022

Genomförande

MUCF har under 2023 haft fokus på att sprida och tillgängliggöra ett kunskapsunderlag som består av:

- Rapporten ”Utanförskap och unga – en socioekonomisk analys av värdet av främjande öppen fritidsverksamhet för unga”.
- Publikationen ”Våld, förtryck och heder – att arbeta förebyggande i öppen fritidsverksamhet” (denna publikation har även producerats under 2023)
- Metodstöd för workshop – ”Öppen fritidsverksamhet och att motverka hedersrelaterat våld och förtryck”.
- Metodstöd för workshop – ”Öppen fritidsverksamhet och våldsprevention”.

Förutom extern samverkan har uppdraget även samverkat internt. Framför allt har samverkan skett med andra uppdrag inom ungdomspolitiken såsom uppdragen:

- Stöd till öppen fritidsverksamhet.
- Informationsinsatser inom hedersrelaterat våld och förtryck, hälsa och jämställdhet.
- Ungas delaktighet i demokratin.

Avgränsningar

Den öppna fritidsverksamheten har en unik roll i det våldsförebyggande. Den kunskapssammanställning¹² som myndigheten gjorde i början av uppdraget visade på intresset för och behovet av att utveckla kompetensen kring våldsförebyggande arbete och mot hedersrelaterat våld och förtryck inom den öppna fritidsverksamheten. I syfte att få effekt av insatserna har myndigheten därför valt att fokusera på fritidsgårdschefer och fritidsledare som primära målgrupper. I mån av möjlighet och utrymme har insatser även inkluderat andra yrkeskategorier som möter unga på deras fritid.

Insatser

Kompetenshöjande insatser

Workshopserie – Ungas utanförskap och lösningar

Under 2023 har statsvetare Ingvar Nilsson och beteendevetare Eva Lundmark Nilsson, på uppdrag av myndigheten genomfört fem fysiska workshoppar. Under workshopparna spreds resultatet från rapporten ”Utanförskap och unga – En socioekonomisk analys av värdet av främjande öppen fritidsverksamhet för unga.”

Workshopparna har arrangerats i samverkan med lokala eller regionala aktörer i Östersund (21 februari), Västerås (4 maj), Sollentuna (12 oktober), Huskvarna (26 oktober) och i Helsingborg (21 november). Totalt deltog 300 personer. De primära målgrupperna vid utskick av inbjudan var chefer inom öppen

---

¹² Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2022

fritidsverksamhet samt förtroendevalda. Dessa nåddes vi bara delvis, de flesta som deltog var fritidsledare, representanter från civilsamhället, representanter från fastighetsbranschen och poliser.

Workshopserien målsättning var förutom att presentera MUCF:s rapport ”Utanförskap och unga – En socioekonomisk analys av värdet av främjande öppen fritidsverksamhet för unga”, fördjupa kunskapen om utsattheten och utanförskapet hos unga och ge kunskap om den öppna fritidsverksamhetens ekonomiska effekter. Vidare ville myndigheten även väcka tankar om hur beslutsfattare kan se på den egna verksamheten som en social investering med god lönsamhet och inspirera till nya beslut i kommunerna samt få idéer kring hur detta skulle kunna genomföras. Ytterligare en målsättning var att skapa lärande mellan olika kommuner och andra aktörer.

De uppföljningar som skickades ut i efterhand visar att de som deltog i stort var mycket nöjda med innehållet. Totalt gav 91% en fyra eller femma i helhetsintryck på en femgradig skala. 89 % uppger vidare att innehållet i workshoppen var användbart i deras yrke eller ideella engagemang, vilket motsvarar en fyra eller femma på en femgradig skala.

Deltagarna beskriver att de fått nya perspektiv och en ökad förståelse för förebyggande insatser och samhällsekonomiska vinster inom öppen fritidsverksamhet. Även deras motivation för att arbeta med att förebygga utanförskap ökade. Workshopparna har gett deltagarna möjligheter att knyta nya kontakter och främja samarbetet mellan politiker, tjänstepersoner och representanter från civilsamhället. Workshopparna gav också upphov till idéer om framtida våldsförebyggande samarbeten mellan olika aktörer, till exempel mellan fastighetsbolag, kommuner och region. Deltagarna uttryckte dock önskemål om att det skulle varit fler politiker på plats under workshoppen. Det framkom också ett önskemål om att myndigheten skulle bjudit in skolan och socialtjänsten för att få in deras perspektiv i ämnet.

Så här uttrycker några av deltagarna det:

”Fantastiskt att få ta del av en så här informativ och bra dag helt gratis och välordnat!”

”Fortsätt med detta viktiga sätt att arbeta. Intressant och engagerande.”

”Det var också värdefullt att så många olika aktörer fanns representerade, vilket gav många skilda perspektiv i samtalen.”

Efter genomförandet av workshopparna har myndigheten sammanställt några medskick som ofta lyftes av deltagarna under workshopparna kopplat till utanförskapet/det våldsförebyggande arbetet. Punkterna finns nu publicerade på MUCF:s webb för att inspirera andra som inte hade möjlighet att delta.

Förutom deltagande under ovanstående workshoppar har publikationen ”Utanförskap och unga – en socioekonomisk analys av värdet av främjande öppen fritidsverksamhet för unga” laddats ner 1441 gånger av 1243 unika personer under 2023 på vår hemsida. Den har även spridits i tryckt format i 1390 exemplar. Dels har den skickats ut efter beställning via myndighetens hemsida men den har även spridits på konferenser, workshoppar, studiebesök etcetera.

Konferens – Våld, förtryck och heder – tidiga insatser för en trygg fritid

Den 11 december 2023 genomfördes konferensen ”Våld, förtryck och heder – tidiga insatser för en trygg fritid” i Stockholm. Under dagen fick deltagarna ta del av konkreta metoder och verktyg i det våldsförebyggande arbetet, fakta kring våld och hedersrelaterat våld och förtryck samt information om kostnader som samhället kan undvika genom tidiga insatser. Totalt deltog 156 personer. Av deltagarna kom 64% från kommuner, 25% från civilsamhället, 7% från myndigheter/stat och resterande 4% från övriga organisationer. Deltagarna kom från 14 av landets 21 län. De primära målgrupperna vid utskick av inbjudan var chefer inom öppen fritidsverksamhet samt förtroendevalda. Dessa nådde vi bara delvis, de flesta som deltog var fritidsledare, representanter från civilsamhället, representanter från myndigheter med mera.

Under konferensen deltog en ungdomspanel som representerade Scouterna, Hej Främling och Fryshuset för att kommentera innehållet i föreläsningarna. Viktiga medskick från ungdomspanelen var att det idag känns som att de lämnas ensamma med de stora frågorna. Panelen lyfte också att det är ett svek att inte satsa mer på tidiga insatser när vi vet det samhällsekonomiska värdet av att göra det. De uppmanade beslutsfattare att öka sin kompetens inom trygg fritid, våld och förtryck.

De uppföljningar som skickades ut i efterhand visar att totalt gav 65% en fyra eller femma i helhetsintryck på en femgradig skala. 64% uppger vidare att innehållet i konferensen var användbart i deras yrke eller ideella engagemang, vilket motsvarar en fyra eller femma på en femgradig skala.

Så här uttryckte en deltagare det:

”Jag tyckte att Ingvars föreläsning var bra både för att det gav tydliga argument gentemot ledning och förvaltning. Men den gav även kraft och motivation till att orka arbeta för dessa ungdomar ännu lite mer, samt en hjälp att prioritera vilka elever som vi kommer att ”tjäna” mest på att stötta så tidigt som möjligt.”

När det gällde saker som kunde förbättras lyfte deltagarna bland annat att de ville ha längre diskussioner vid borden och att det skulle vara mer samtal med ungdomspanelen.

Mentorer i våldsprevention – Fritid

Utbildningar i MVP (Mentors violence prevention) Fritid har genomförts separat till chefer inom öppen fritidsverksamhet samt separat till fritidsledare. Utbildningarna har ägt rum både digitalt och fysiskt i Oskarshamn (16 oktober, 10 november, 28 november, 29 november, 30 november, 15 december) och digitalt och fysiskt i Eslöv (17 oktober, 7 november, 5 december, 6 december, 7 december) och digitalt till verksamma i Skellefteå (9 oktober, 21 november). Totalt har 10 kommuner deltagit i utbildningarna 2023. 25 personer var chefer, strateger och samordnare, 4 personer representerade de olika länsstyrelserna och cirka 90 personer var fritidsledare. Några ytterligare utbildningar kommer inom ramen för samarbetet att ske i början av 2024.

För genomförandet tecknades ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) med organisationen MÄN. I avtalet ingick förutom utbildningssatsningarna att organisationen skulle sprida MUCF:s två metodstöd för workshop inom våld och hedersrelaterat våld och förtryck till yrkesverksamma och chefer inom öppen fritidsverksamhet.

De uppföljningar som skickades ut i efterhand visar att de som deltog var mycket nöjda med utbildningarna. Totalt gav 94,2% en fyra eller femma i helhetsintryck på en femgradig skala. 100% uppger vidare att innehållet i utbildningen var användbart i deras yrke eller ideella engagemang, vilket motsvarar en fyra eller femma på en femgradig skala.

Så här uttryckte några av deltagarna det:

”Första gången jag är på en utbildning där jag vet vad jag ska göra när jag går hem. Konkret material, det här ska du jobba med”.

”En bra grund att stå på för att kunna arbeta vidare.”

”Fantastiskt! Vi kommer starta upp en killgrupp redan i februari och köra MVP.”

När det gällde saker som kunde förbättras lyfte deltagarna bland annat att utbildningen skulle innehålla ännu mer av konkreta metoder för våldsförebyggande arbete.

Myndigheten ser det som en stor fördel att både fritidsgårdschefer och fritidsledare genomför utbildningen MVP Fritid parallellt. På så sätt får fritidsledarna mer förståelse från sina chefer om de på eget initiativ vill utveckla det våldsförebyggande arbetet på fritidsgården. MUCF ser också väldigt positivt på att insatsen genomfördes i samverkan med länsstyrelserna. I två av tre län har länsstyrelserna planer på att fortsätta med MVP Fritid även efter att vår gemensamma insats är avslutad.

Samverkansdag Ungas delaktighet i demokratin – Tema Våld och Hedersrelaterat våld och förtryck

Den 19 oktober 2023 arrangerades Samverkansdag Ungas delaktighet i demokratin (UDD). Temat var våld och hedersrelaterat våld och förtryck. Under dagen fick deltagarna kunskap om våld och hedersrelaterat våld och förtryck genom externa föreläsare. MUCF presenterade även sitt metodstöd för öppen fritidsverksamhet kopplat till våld. Under eftermiddagen genomfördes en workshop där deltagarna fick fundera på hur de skulle kunna utveckla sitt våldsförebyggande arbete inom öppen fritidsverksamhet i sin kommun.

Totalt deltog 27 personer från 7 kommuner.

Deltagarna som deltog på Samverkansdag UDD var överens om att de ville fortsätta sin kompetensutveckling inom området våldsförebyggande arbete. Detta har resulterat i att MUCF bjudit in till ytterligare kompetenshöjande insatser under 2024 inom området våld. Vid nästkommande tillfälle kommer fokus att vara digitalt våld.

Myndigheten ser ett mervärde när samverkan mellan myndighetens uppdrag genomförs på liknande sätt som i denna aktivitet. Här använde vi strukturen som redan fanns uppbyggd kring UDD-kommunerna för att höja kompetensen inom området våld framför allt för personal inom öppen fritidsverksamhet.

Materialframtagning och uppföljningar

Filmer – Ungas utanförskap och lösningar

För att kunna nå ut till fler med resultatet från rapporten ”Utanförskap och unga

– En socioekonomisk analys av värdet av främjande

öppen fritidsverksamhet för unga” har myndigheten producerat sju korta filmer. Filmerna grundar sig på workshoppen Ungas utanförskap och lösningar i Östersund den 21 februari 2023. En av filmerna är en sammanfattning av Ingvar Nilssons föreläsning

i Östersund kompletterat med efterföljande intervjuer med beslutsfattare och förtroendevalda.

De primära målgrupperna för samtliga filmer är chefer inom öppen fritidsverksamhet samt förtroendevalda. Utöver denna målgrupp kan bland annat fritidsledare, poliser, representanter från civilsamhället med flera ha nytta av innehållet. Filmerna finns tillgängliga på Youtube.

Den sammanfattande filmen till beslutsfattare och förtroendevalda har under 2023 setts 342 gånger på Youtube och 154 gånger på Vimeo sedan den publicerades den 11 maj respektive 10 maj. Bakgrunden till att denna film togs fram var att målgruppen chefer inom öppen fritidsverksamhet och förtroendevalda var svåra att nå genom fysiskt deltagande vid de fysiska workshopparna.

Våld, förtryck och heder – att arbeta förebyggande i öppen fritidsverksamhet

I publikationen ”Våld, förtryck och heder” har MUCF sammanställt vilken potential öppen fritidsverksamhet har för att arbeta våldsförebyggande.

I materialet kan man också läsa om de hinder och utmaningar som öppen fritidsverksamhet har inom det våldsförebyggande arbetet. Publikationen innehåller också viktiga definitioner, samt en översikt av metoder och arbetssätt för att motverka våld och hedersrelaterat våld och förtryck.

Materialet vänder sig i första hand till de som ansvarar för och fattar beslut inom öppen fritidsverksamhet. Publikationen finns att läsa på MUCF:s hemsida. Den går även att beställa i tryckt format på myndighetens hemsida.

Totalt har publikationen laddats ner 140 gånger av 125 unika personer under cirka tre månader (18 september – 31 december) under 2023 på MUCF:s hemsida. Den har även spridits i tryckt format i 621 exemplar. Dels har den skickats ut efter beställning via myndighetens hemsida men den har även spridits i andra sammanhang som på konferenser, workshoppar, studiebesök etcetera.

Effektuppföljning – Rätt att veta! – Hedersrelaterat våld och förtryck

Under året har en effektuppföljning av webbutbildningen ”Rätt att veta! – Hedersrelaterat våld och förtryck” slutförts. Webbutbildningen är en del av metodstödet ”Öppen fritidsverksamhet och att motverka hedersrelaterat våld och förtryck” som vänder sig yrkesverksamma inom öppen fritidsverksamhet och som sprids inom ramen för detta uppdrag. Uppföljningen har genomförts genom kvalitativa intervjuer med bland annat yrkesverksamma personer inom öppen fritidsverksamhet.

Uppföljningen visar bland annat:

- att webbutbildningen på ett enkelt och pedagogiskt sätt stärker och ger trygghet till
- personer som möter och samtalar med ungdomar som lever med hedersnormer
- att webbutbildningen ger god utväxling på 1,5 timmes investerad tid för deltagarna
- att effekten av ett gå utbildningen sker framför allt på ett personligt plan för deltagarna genom att den stärker deltagarna i deras yrkesroll. Detta leder med stor sannolikhet till bättre samtal med ungdomar kring hedersrelaterade frågor och stärker sannolikt i sin tur ungdomarna
- att utbildningen givit effekter på arbetssätt och verksamhet.

Effektuppföljningen visar på fyra rekommendationer vid utvecklandet av webbutbildningen ”Rätt att veta! – Hedersrelaterat våld och förtryck”:

- Ta fram material som kan användas i dialog med ungdomarna direkt efter avslutad webbutbildning.
- Ta fram konkreta berättelser från ungdomar om deras upplevelser av hedersrelaterat våld och förtryck.
- Underlätta och guida till efterarbete genom att påminna om materialet i kunskapsbanken i utbildningen samt ta fram föreläsningar som ett komplement till utbildningen.
- Samverka på systemnivå för ett heltäckande agerande så att ingen ska behöva utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck.

Rekommendationerna kommer att omhändertas i fortsatt samarbete mellan de båda uppdragen.

Spridningsinsatser

Uppdragets spridningsinsatser grundar sig i myndighetens kommunikationsplan kopplat till området fritid. Kommunikationsmålet är att uppmärksamma att fritidsverksamhet kan minska våld och utanförskap.

Samlingssida på MUCF:s webb om att arbeta våldsförebyggande för unga i öppen fritidsverksamhet

MUCF har uppdaterat innehåll och ändrat layout på myndighetens webbplats som handlar om öppen fritidsverksamhet – om våldsprevention och hedersrelaterat våld och förtryck.¹³ Innehållet på sidan omfattar bland annat definitioner av våld, information om publikationer och stödmaterial.

Webbsidan vänder sig framför allt till personal inom öppen fritidsverksamhet men kan även vara relevant för andra aktörer som möter unga på deras fritid. Under året har spridningsinsatser gjorts för att marknadsföra sidan via konferenser, workshoppar, nätverksmöten, studiebesök etcetera.

Under 2023 har myndighetens samlingssida besökts vid 580 tillfällen och av 354 unika besökare.

¹³ <https://www.mucf.se/uppdrag/oppen-fritidsverksamhet/oppen-fritidsverksamhet-valdsforebyggande-arbete-och-motverkande-av>

Fysiska och digitala föreläsningar

För att sprida kunskap om MUCF:s kunskapsunderlag kopplat till våldsförebyggande arbete och utanförskap har myndigheten under 2023 medverkat vid:

- Nationell lansering av MVP Fritid i Göteborg (3 mars).
- Möte med fritidsledarskolorna i Växjö (5 april).
- Järvaveckan i Stockholm (31 maj–1 juni).
- KEKS årskonferens i Göteborg (31 maj–2 juni).
- Almedalen (Föreläsningen Är den öppna fritidsverksamheten en arena med outnyttjad potential?) på Gotland (28 juni).
- SFK (Sveriges Fritids- och Kulturchefsörening) konferens i Helsingborg (22–24 augusti).
- Länsstyrelsen Uppsala läns konferens (31 augusti). Myndigheten medverkade digitalt.

Genom vårt deltagande på fysiska och digitala föreläsningar (exklusive insatserna som är publicerade under rubriken kompetenshöjande insatser) har vi nått totalt 963 personer.

Riktat utskick, debattartikel och sociala medier

I anslutning till Järvaveckan i Stockholm gjordes ett postalt utskick av rapporten ”Utanförskap och unga – En socioekonomisk analys av värdet av främjande öppen fritidsverksamhet för unga” tillsammans med ett foljebrev. Utskicket gick till ordförande och vice ordförande i Kultur- och Fritidsförvaltningen eller motsvarande samt till förvaltningschef inom Kultur- och Fritidsförvaltningen eller motsvarande i Stockholms läns kommuner. I samband med utskicket skrevs även en debattartikel med syfte att lyfta den öppna fritidsverksamhetens potential för att arbeta våldsförebyggande.

Totalt nådde det postala utskicket 78 stycken förtroendevalda och verksamhetschefer i Stockholms läns kommuner. Debattartikeln som skickades ut i samband med utskicket publicerades på alltinget.se den 31 maj 2023.

Förutom debattartikeln på alltinget.se har en debattartikel publicerats i Östersundsposten den 20 februari 2023. Myndigheten har vid ett flertal tillfällen noterat att flera medier hänvisat till MUCF:s arbete kring våld och utanförskap.

För att sprida MUCF:s material inom våldsförebyggande och utanförskap samt olika event inom uppdraget har myndigheten använt LinkedIn och Facebook vid ett flertal tillfällen. Myndighetens inlägg på sociala medier har gett en bra spridning och interaktion.

Resultat och analys

I det fortsatta arbetet med ovan redovisade uppdrag konstaterar MUCF att de arenor som unga besöker på sin fritid har en unik roll och möjlighet i det våldsförebyggande arbetet. Både generellt kopplat till våld och specifikt för arbetet kopplat mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Den öppna fritidsverksamheten är en verksamhet inom ungas fritid som myndigheten fokuserar extra på. Verksamheten kan nå unga utanför det organiserade föreningslivet, unga i områden med socioekonomiska utmaningar och på landsbygden. Öppna fritidsverksamheter kan vara ett av få ställen där unga frivilligt träffar professionella vuxna som de kan bygga tillitsfulla relationer till. Detta kan leda till att fritidsledare får ökat förtroendekapital. Förtroende- och tillitskapital kan vara en viktig nyckel i arbetet med att förebygga våld och begränsande strukturer. För vissa unga kan öppen fritidsverksamhet vara den enda trygga arenan den unga besöker.

Det kan konstateras att den öppna fritidsverksamheten kan göra mycket för unga men det är även av vikt att de yrkesverksamma vet när de ska lämna över till andra aktörer. För att bidra till goda förutsättningar för att den öppna fritidsverksamheten som arena, samt personalen ska kunna arbeta våldsförebyggande ser MUCF fortsatt behov av nationella insatser. Andra utmaningar som identifierats med det våldsförebyggande arbetet inom den öppna fritidsverksamheten är svårigheter att nå vissa unga, få tillit från ungas föräldrar, ojämn fördelning av resurser, otydliga mandat, kortsiktiga beslut och budgetperioder samt stuprörstänk.

I detta kapitel beskrivs de effekter som uppdragets insatser bedöms ha haft i relation till uppdragets mål.

Kunskapsunderlaget har spridits

MUCF har uppnått en bred spridning av kunskapsunderlaget. Underlaget har varit uppskattat vilket vi märkt när vi mött målgruppen samt att mycket material har beställts via myndighetens hemsida. Myndigheten bedömer dock att man kontinuerligt måste marknadsföra framtaget material eftersom målgruppen byts ut.

Kunskapen har ökat

Utifrån uppföljningar som gjorts under 2023 kan vi konstatera att kunskapen kring hedersrelaterat våld och förtryck och våldsförebyggande arbete har höjts. Trots detta ser vi ett fortsatt behov av kunskapshöjning hos målgruppen och något som kontinuerligt måste erbjudas. Konkreta exempel hur man kan arbeta våldsförebyggande lyfts ofta fram som ett önskemål om fortsatt kunskapshöjning.

Myndigheten ser behov av lokal och regional samverkan och att det oftast är en förutsättning för ett framgångsrikt våldsförebyggande arbete. För att landets kommuner ska komma i gång med en strukturell samverkan mellan bland annat skola, socialtjänst, polis och fritidssektor önskar många kommuner bidrag i form av statsbidrag.

Utbildningsinsatser har genomförts

Det har varit ett stort intresse att delta i myndighetens utbildningsinsatser. Vi ser också att deltagarna uttryckt en stor nöjdhet över sitt deltagande. Insatserna har lett till ökad kunskap, bildande av nya nätverk och vi har också noterat att många kommuner och län har fortsatt att utveckla sitt arbete kring våldsförebyggande arbete efter myndighetens insatser.

Vi ser dock en utmaning med att nå förtroendevalda och chefer inom öppen fritidsverksamhet med våra utbildningsinsatser. En förklaring till detta kan vara att de är högt belastade med andra åtagande och väljer att inte prioritera kompetenshöjande insatser inom området våld. Inom ramen för uppdraget har vi därmed utformat en kortfilm som vänder sig till denna målgrupp för att sprida vårt budskap.

Vi har nått en del målgrupper som vi inte hade identifierat från uppdragets start, till exempel representanter från fastighetsbolagen. Detta ser vi som väldigt positivt. Det har också kommit myndigheten till kännedom att det behövs mer kunskap om vissa typer av våld, till exempel digitalt våld, en våldsförm som ökat drastiskt under några få år.

Inom uppdragets utbildningsinsatser har vi beaktat jämställdhets – och tillgänglighetsperspektivet. Vi har bland annat lyft in kunskap kring särskilt sårbara grupper som hbtqi-personer och personer med funktionsvariationer i våra utbildningar.

Anpassa och sprida kunskapsunderlaget till olika yrkesgrupper inom ramen för ungas fritid

Inget särskilt material är framtaget för att sprida till yrkesverksamma och ideellt engagerade som inte är verksamma inom öppen fritidsverksamhet. Däremot har vi nått dessa målgrupper via våra utbildningsinsatser inom uppdraget, såsom bland annat poliser, representanter från civilsamhället och fastighetsbranschen.

Inom uppdraget har vi genomfört en målgruppsanalys och identifierat vilka yrkesverksamma och ideellt engagerade som unga kan möta på fritiden, förutom de som arbetar inom öppen fritidsverksamhet.

Civilsamhällets roll

En stor styrka och behållning i uppdraget har varit en nära samverkan med civilsamhället. Dels genom ett idéburet offentligt partnerskap med organisationen MÄN, dels genom ett samarbete med organisationen Hej Främling för att processleda och genomföra konferensen ”Våld, förtryck och heder – tidiga insatser för en trygg fritid”. Civilsamhällets organisationer har en unik kompetens och ett sätt att arbeta som kan spela en viktig roll i samverkan. De når grupper som myndigheter kanske inte når och har ofta bättre lokalkännedom. Vi har sett att det fanns ett ömsesidigt intresse av att samverka vilket har påverkat arbetets utfall positivt.

Förslag och bedömningar

Sammantaget bedömer MUCF att de insatser som hittills genomförts har lett till och fortsatt kommer att leda till ökad kunskap om förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck som unga utsätts för och vad som går att göra för att motverka och bekämpa en negativa inverkan på ungas förutsättningar till ett gott liv. Det våldsförebyggande arbetet behöver vara långsiktigt och uthålligt.

Statsbidrag för att stärka lokal och regional samverkan med den öppna fritidsverksamheten

Myndigheten föreslår att MUCF får i uppdrag att fördela statsbidrag för att stärka lokal och regional samverkan med den öppna fritidsverksamheten

Syftet med statsbidraget är att stötta kommunerna med att skapa en struktur för att inkludera den öppna fritidsverksamheten i det våldsförebyggande arbetet. Kostnaderna uppskattas till 50 miljoner kronor årligen. Uppdraget bör finansieras under perioden 2025–2027.

Samverkan sker idag sporadiskt och den öppna fritidsverksamheten lämnas utanför

För att arbeta effektivt kring det våldsförebyggande arbetet krävs ett helhetstänk som involverar hela samhället. MUCF bedömer att riktade främjande insatser till den öppna fritidsverksamheten i samverkan med polis, socialtjänst, skola och andra aktörer är viktiga för att stärka arbetet på lokal nivå. Det är också viktigt att de insatser som genomförs ska utgå från ett barnrätts- och ungdomsperspektiv.

Rapporten ”Utanförskap och unga – En socioekonomisk analys av värdet av främjande öppen fritidsverksamhet för unga” understryker vikten av att samtliga parter måste delta. Den konstaterar även att konsekvenserna av att lämna fritiden utanför kan få konsekvenser för den enskilda och för samhället. Idag sker samverkan mellan öppen fritidsverksamhet och övriga aktörer sporadiskt och ofta lämnas fritiden utanför.

Myndigheten anser att ett statsbidrag kan:

- stötta kommunerna i arbetet med att inkludera den öppna fritidsverksamheten i det övergripande våldsförebyggande arbetet i kommunerna och därmed även bekräfta den öppna fritidsverksamhetens viktiga roll i det förebyggande arbetet.
- stimulera samverkan mellan relevanta kommunala verksamheter såsom trygghetsråd, grundskoleverksamhet (inklusive fritidshem) öppen fritidsverksamhet, socialtjänst samt polis men även det civila samhällets aktörer.
- stärka det gemensamma våldsförebyggande arbetet genom att ta stöd av modeller (exempelvis SSPF-skola, socialtjänst, polis och fritid) och hitta gemensamma rutiner i kommunen för att därmed utveckla ett gemensamt arbete inom ramen för detta.
- stärka den öppna fritidsverksamhetens förutsättningar att vara del i tidiga och samordnade insatser (TSI) för barn och unga. Detta för att skapa en helhet kring insatser för barn och unga som är i behov av stöd från flera olika aktörer.

Konsekvenser om förslaget om statsbidrag inte genomförs

Om det inte finns en samverkan mellan olika aktörer i det våldsförebyggande arbetet, där öppen fritidsverksamhet spelar en central roll, kan det leda till att de önskade resultaten med det förebyggande arbetet uteblir. Fler unga kan utsättas för våld och uppleva en otrygg fritid. Därför är det avgörande att alla aktörer, inklusive öppen fritidsverksamhet är engagerade och samarbetar i det våldsförebyggande arbetet.

Fortsatt kunskapsspridning om våldsförebyggande arbete

Myndigheten föreslår att MUCF får fortsatt uppdrag att ta fram, uppdatera och sprida kunskapsunderlag om hedersrelaterat våld och förtryck och våldsprevention i öppen fritidsverksamhet

Det finns behov av att fortsätta ta fram, uppdatera och framför allt sprida kunskapsunderlag om hedersrelaterat våld och förtryck och våldsprevention i öppen fritidsverksamhet.

Myndigheten föreslår att MUCF får ett fortsatt uppdrag för detta. Genomförandet bör ske i samverkan med Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Kostnaderna uppskattas till 5 miljoner kronor årligen. Uppdraget bör finansieras under perioden 2025–2027.

Behov av fortsatt kunskapsspridning om våldsförebyggande arbete

Det finns fortsatt stora kunskapsluckor kopplat till det våldsförebyggande arbetet och att arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck inom den öppna fritidsverksamheten.

I genomförandet av deluppdragen under 2021 och 2022 framkom även att det saknas kompetenshöjande insatser om våldsförebyggande arbete generellt, men också kompetenshöjande insatser inom hedersrelaterat våld och förtryck som riktar sig specifikt mot målgruppen fritidsledare. Även detta framkom i samråd med andra myndigheter. Det är därför viktig att förvalta och fortsätta sprida kunskapsunderlag om hedersrelaterat våld och förtryck och våldsprevention i öppen fritidsverksamhet på myndigheten.

MUCF bedömer även att det fortsatt finns delar att utveckla inom ramen för det befintliga materialet.

Konsekvenser om förslaget om fortsatt kunskapsspridning inte genomförs

Det finns stora kunskapsluckor vad gäller det våldsförebyggande arbetet och arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck inom öppen fritidsverksamhet. Vi har i uppföljningarna efter våra kompetenshöjande insatser kunnat se att deltagarna vill lära sig mer om hedersrelaterat våld och förtryck, få ta del av fler lokala exempel på våldsförebyggande arbete, våld och förtryck online samt information och samhällsekonomiska beräkningar.

Utan en nationell aktör som kan utveckla, förvalta, utbilda och sprida anpassat och aktuellt kunskaps- och metodstödsmaterial finns det en risk för att kunskapsluckorna består och att ungas rätt till ett liv fritt från våld inte beaktas. Det finns även en risk för stora skillnader i tillgången till kompetens över landet.

Sprida kunskap om digitalt våld bland unga

Myndigheten föreslår att MUCF får i uppdrag att sprida kunskap om digitalt våld till vuxna som möter unga på deras fritid. Myndigheten ska även utforma och sprida stödmaterial inom området som kan användas på arenan ungas fritid.

Det finns behov att stötta vuxna som möter unga på deras fritid kring frågor som rör digitalt våld eftersom det kan utgöra ett allvarligt angrepp på ungas rätt till ett liv i frihet, fritt från våld.

Kostnaderna uppskattas till 2 miljoner kronor årligen. Uppdraget bör finansieras under perioden 2025–2027.

Digitalt våld bland unga är ett växande problem

Digitalt våld är den våldstyp som ökar mest bland unga.¹⁴ Det kan handla om att någon kräver att få tillgång till den ungas inloggningar på sociala medier, smygläsa sms, skicka elaka sms eller att någon filmar med mobilen i duschen och sprider filmen vidare. Unga är särskilt utsatta för digitalt våld eftersom de ofta är mer aktiva på sociala medier och andra digitala plattformar än vuxna.

Precis som andra former av våld kan digitalt våld få allvarliga konsekvenser för de unga som drabbas. Det kan leda till psykisk ohälsa, som ångest och depression, och i värsta fall till självmordstankar och självmord. Dessutom kan det påverka de ungas självkänsla och förmåga att prestera i skolan.

För att bekämpa digitalt våld bland unga krävs det insatser på flera nivåer. Inte minst är de vuxna som möter unga på deras fritid värdefulla i det våldsförebyggande arbetet. För att de vuxna ska känna sig trygga i att ha samtal med unga om digitalt våld efterfrågas både kompetensutveckling och metodmaterial. Med gemensamma insatser kan vi skapa en säkrare digital miljö för alla.

Konsekvenser om förslaget om att sprida kunskap om digitalt våld inte genomförs

Konsekvenserna av att inte förebygga digitalt våld bland unga kan bli allvarliga. Det kan leda till psykisk ohälsa och sämre skolprestationer. Digitalt våld kan förekomma i ungas partnerrelationer, vilket kan göra det svårt för dem att avsluta en våldsamt relation. Om digitalt våld inte hanteras kan det leda till ytterligare våld. Det är därför viktigt att arbeta aktivt för att förebygga och hantera digitalt våld bland unga och höja kompetensen på området för vuxna som möter unga.

---

¹⁴ Stiftelsen Allmänna barnhuset, 2023

Referenser

Arbetsmarknadsdepartementet (2021). Uppdrag att ta fram och sprida kunskapsunderlag med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck och på våldsförebyggande arbete. A2021/01300

Brottsförebyggande rådet (2021). Våld i ungas parrelationer – Rapport 2021:15.

Brottsförebyggande rådet (2023). Nationella trygghetsundersökningen 2023.

Folkhälsomyndigheten & Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2023).

Att inte bara överleva, utan att faktiskt också leva. En kartläggning om ungas psykiska hälsa

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2022). Uppdrag att ta fram och sprida kunskapsunderlag till fritidsledare och andra yrkesverksamma på ungas fritid om arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck och våldsförebyggande arbete – Delrapportering för regeringsuppdrag (A2021/01300)

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2023). Kunskapsunderlag till fritidsledare och andra yrkesverksamma om hedersrelaterat våld och förtryck och våldsförebyggande arbete – Delrapportering för regeringsuppdrag (A2021/01300)

Nilsson Lundmark E. & Nilsson I. (2022). Utanförskap och unga
– En socioekonomisk analys av värdet av främjande öppen fritidsverksamhet för unga.

Stiftelsen Allmänna barnhuset (2023). Våld mot barn 2022 – en nationell kartläggning.